

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
VOLUME-2, ISSUE-8
MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV
TAMOYILLARI**

Sh.Sh.Fozilov

“Ta’lim sohasida ovqatlantirishni tashkil etish va nazorat qilish markazi” davlat muassasasi, inson resurslarini rivojlantirish bo‘yicha bosh mutaxassisi.

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta’lim tashkilotlarini boshqarishda rahbar qarorlarini shakllantirish, boshqaruv jarayoni tizimlilik, izchillik va maqsadlilik asosida tashkil etishning tamoyillari haqida fikr yuritilgan.

Kalit so‘zlar: maktabgacha ta’lim, boshqaruv tamoyillari, boshqaruv, menejment, pedagogik monitoring, moddiy baza, kadrlar siyosati innovatsiya, ta’lim sifati.

Аннотация. В статье рассматриваются принципы формирования управленческих решений в управлении дошкольными образовательными организациями, организация процесса управления на основе системности, последовательности и целенаправленности.

Ключевые слова: дошкольное образование, принципы управления, администрирование, менеджмент, педагогический мониторинг, материально-техническая база, кадровая политика, инновации, качество образования.

Abstract. This article examines the principles of forming management decisions in the management of preschool educational institutions, organizing the management process based on systematicity, consistency, and purposefulness.

Key words: preschool education, management principles, administration, management, pedagogical monitoring, material and technical base, personnel policy, innovation, quality of education.

Davlatimiz rahbari tomonidan bu sohada tub islohotlarni amalga oshirish va zamonaviy maktabgacha ta’lim tizimini barpo etish bo‘yicha ustuvor vazifalar belgilab berildi. “2022 – 2026 yillarga mo‘ljallangan yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi F-60-son Farmonida belgilangan vazifalarni amalga oshirish, mehnat bozori talablariga mos yuqori malakali kadrlarni tayyorlash, ta’lim sifatini baholashning xalqaro standartlarini joriy etish, innovatsion ilm-fan yutuqlarini amaliyotga tatbiq etishning samarali mexanizmlarini yaratish orqali mamlakatda ta’lim tizimini isloh qilish bo‘yicha izchil ishlar amalga oshirildi.

Boshqaruv – bu tashkilot faoliyatini maqsadga yo‘naltirilgan holda muvofiqlashtirish, rejalashtirish, nazorat qilish va tahlil etish jarayonidir. Maktabgacha

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
VOLUME-2, ISSUE-8**

ta'lim tashkilotini boshqarish deganda esa bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashga yo'naltirilgan pedagogik, tashkiliy, iqtisodiy va ijtimoiy faoliyatni uyg'un holda tashkil etish tushuniladi. Maktabgacha ta'lim tizimida samarali boshqaruvni tashkil etish uchun rahbar faoliyati zamonaviy menejment tamoyillariga asoslanishi zarur. Boshqaruv tamoyillari — bu tashkilot faoliyatini yo'naltiruvchi, rahbar qarorlarini shakllantiruvchi asosiy me'yorlardir. Ular orqali boshqaruv jarayoni tizimlilik, izchillik va maqsadlilik xususiyatiga ega bo'ladi. Zamonaviy menejment nazariyalariga tayangan holda quyidagi tamoyillar asosiy o'rinni egallaydi:

Ilmiylik tamoyili-Ilmiylik tamoyili boshqaruv qarorlarini qabul qilishda ilmiy asoslangan tahlil, ishonchli ma'lumotlar va tajriba natijalariga tayangan holda harakat qilishni nazarda tutadi. Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbari pedagogik jarayonni boshqarishda ilmiy asoslangan usullar, diagnostika, tahlil va prognozlash mexanizmlaridan foydalanishi lozim. Masalan, bolalarning rivojlanish dinamikasini baholashda ilmiy asosli kuzatish, test va monitoring metodlaridan foydalanish boshqaruv qarorlarining aniq va maqsadga muvofiq bo'lishini ta'minlaydi. Ilmiylik tamoyili boshqaruv jarayonida subyektiv qarorlar emas, balki ishonchli faktlar va statistik ma'lumotlarga tayangan yondashuvni talab qiladi.

Tizimlilik tamoyili- Tizimlilik tamoyili boshqaruv faoliyatining barcha yo'nalishlari o'zaro uzviy bog'liqlikda amalga oshirilishini bildiradi. Maktabgacha ta'lim tashkiloti — bu yagona pedagogik tizim bo'lib, unda maqsad, mazmun, usullar, shakllar va natijalar o'zaro chambarchas bog'liq. Rahbar faoliyatida tizimlilik quyidagilarda namoyon bo'ladi:

-ta'lim-tarbiya jarayoni, moddiy baza, kadrlar siyosati va ota-onalar bilan hamkorlikni yagona tizim sifatida boshqarish;

-har bir bo'lim faoliyatining umumiy natijaga xizmat qilishi;

-rejalashtirish, nazorat va tahlil jarayonlarining uzviy bog'liqligini ta'minlash.

Shunday qilib, tizimlilik tamoyili rahbarga tashkilot faoliyatining barcha qismlarini bir butun mexanizm sifatida ko'rish va ularni o'zaro uyg'unlashtirish imkonini beradi.

Ochiqlik va shaffoflik tamoyili-Mazkur tamoyil boshqaruv faoliyatining barcha bosqichlarida ochiqlik, halollik va hisobdorlikni talab etadi. Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbari jamoa, ota-onalar va yuqori tashkilotlar oldida o'z faoliyatining natijalari bo'yicha muntazam axborot berib borishi lozim.

Ochiqlik tamoyili quyidagi holatlarda o'z ifodasini topadi:

-qaror qabul qilishda jamoa a'zolari ishtirokini ta'minlash;

-pedagogik kengashlarda muhim masalalarni muhokama qilish;

-ta'lim jarayonidagi yangiliklarni ochiq tarzda jamoaga yetkazish;

FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRISH INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI VOLUME-2, ISSUE-8

-resurslardan foydalanishda shaffoflikni ta'minlash. Bu tamoyil jamoada ishonch muhitini yaratadi, xodimlarning tashabbuskorligini kuchaytiradi va ota-onalar bilan o'zaro hamkorlikni mustahkamlaydi.

Insonparvarlik va hamkorlik tamoyili-Maktabgacha ta'lim tashkilotini boshqarishda insonparvarlik tamoyili markaziy o'rinni egallaydi. Uning asosida bola shaxsini hurmat qilish, uning tabiiy ehtiyojlari, qiziqishlari va qobiliyatlarini e'tiborga olish tamoyili yotadi. Rahbar o'z jamoasini ham insoniy qadriyatlarga asoslangan tarzda boshqarishi zarur. Pedagog va tarbiyachilar o'zlarini hurmat qilinayotganini his etgan muhitda ijodiy ishlaydi, bu esa ta'lim sifati oshishiga olib keladi. Hamkorlik tamoyili esa jamoaviy boshqaruvni, o'zaro yordam, tajriba almashish va bir-birini qo'llab-quvvatlashni bildiradi. Ota-onalar, pedagoglar va rahbariyat o'rtasidagi hamkorlik bolalar tarbiyasida yaxlit pedagogik muhitni yaratadi

Innovatsionlik tamoyili-Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimida innovatsiyalarni joriy etish boshqaruv samaradorligini oshirishning muhim shartidir. Innovatsionlik tamoyili rahbardan yangilikka ochiqlik, ijodiy yondashuv va o'zgarishlarga moslashuvchanlikni talab qiladi.

Bu tamoyil quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi:

- ilg'or pedagogik texnologiyalarni amaliyotga tatbiq etish;
- raqamli boshqaruv tizimlarini joriy qilish;
- o'qituvchilar va tarbiyachilarni innovatsion faoliyatga jalb etish;
- yangi g'oyalarni sinovdan o'tkazish va samarali natijalarni ommalashtirish.

Maktabgacha ta'lim tizimi — bu jamiyatning intellektual, ma'naviy va iqtisodiy taraqqiyotiga bevosita ta'sir ko'rsatuvchi eng muhim bosqichlardan biridir. Boshqaruv jarayonining muvaffaqiyati, avvalo, rahbarning kasbiy kompetensiyalari, liderlik fazilatlarini, jamoani birlashtira olish qobiliyati hamda innovatsion yondashuvlarga tayyorligiga bog'liq. Shu sababli maktabgacha ta'lim tashkilotlarini boshqarishda rahbar zamonaviy menejment tamoyillariga — ilmiylik, tizimlilik, ochiqlik, insonparvarlik va innovatsionlikka tayanishi lozim.

Jamoaviy boshqaruv yondashuvi hozirgi davrda alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki har bir pedagogni qaror qabul qilish jarayoniga jalb etish, ularning fikrini inobatga olish va tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash ta'lim sifati va jamoaning motivatsiyasini oshiradi. Shu tariqa rahbar va jamoa o'rtasida o'zaro ishonch, mas'uliyat va hamkorlik muhitini yaratish orqali tashkilotning umumiy samaradorligiga erishiladi. Zamonaviy boshqaruv jarayonida innovatsion va raqamli texnologiyalarni joriy etish, pedagogik monitoringni yo'lga qo'yish, ota-onalar bilan samarali hamkorlikni kuchaytirish, shuningdek, rahbarlarning menejment va liderlik

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
VOLUME-2, ISSUE-8**

bo'yicha malakasini muntazam oshirib borish — ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqishning muhim omillaridir.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim tashkilotlarini samarali boshqarish — bu nafaqat tashkiliy yoki ma'muriy jarayon, balki insonparvarlik, hamkorlik va innovatsion fikrlashga asoslangan tizimli faoliyatdir. Ana shu yondashuvgina ta'lim jarayonining barqaror rivojlanishi va bolalar shaxsining har tomonlama kamol topishini ta'minlaydi.

Фойдаланилган адабиётлар

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi “2022 – 2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida” F-60-son Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish to'g'risida”gi PQ-4312-son qarori.
3. Abdullayeva M., To'raqulova D. Maktabgacha ta'lim menejmenti. – Toshkent: Fan, 2021.
4. Xodjayeva N. Ta'lim tashkilotlarini boshqarish asoslari. – Toshkent, 2020.